

نشتیفان را به آسبادهای با ابهتش می شناسند

گزارش سفر خواف- بخش دوم

زمان زیادی را در مسجد ملک زوزن به سر بردیم ساعت ۱:۱۵ دقیقه است باید هرچه سریعتر به نشتیفان برویم از دور بر فراز خانه های گلی بناهایی ساخته از گل و چوب پیداست . نشتیفان را به آسبادهای باابه تش که در برابر بادهای سینه سپر کرده می شناسند. از این نوع آسبادهای در سیستان و نهبندان هم داریم آقای لباف می گوید در خواف حدود ۱۵۰ آسباد است که در خود شهر خواف، خرگرد و لاج و نشتیفان وجود داشته است و استفاده از انرژی پاک و استفاده از انرژی دم دستی در مهار باد از شاخصه های مورد تأمل در آسبادهاست.

اطلاع دقیق و مستندی از قدمت آسبادهای به دست نیامد ، هرچند یکی از خوافیان ساخت این آسبادهای را به ۱۳۰۰ سال پیش و به روایتی دیگر یادگویی به جا مانده از روزگار صفوی دانستند.

آقای لباف از اجزاء و کارکرد آسبادهای می گوید: «اینکه چوب بالایی را «خَرَبِلُّ» چوب عمود وسط را «تیرک»، چوب های عمود میانی را «نِیَّه» و چوبهای افقی را «باهو» می گویند - و دریچه ای به حجره ای در پایین وجود دارد- این بخش بیرونی آسباد است و با نیروی باد به چرخش در می آید و موجب می شود در داخل حجره، سنگ روی آسیا به کمک شیء ای به نام نَتَّوَه - که بین سنگ روی و زیرین آسیا قرار دارد- به چرخش درآید. در زیر هر کدام از این آسبادهای حجره کاه گلی کوچکی است. فقط در یکی از حجره ها باز است. وارد حجره که می شوی، بخش انتهایی تیرک از دریچه ای که بالای حجره ایجاد شده دیده می شود انگار برشی L مانند تیرک را به دو قسمت کرده. آقای لباف می گوید L بالایی همان تیرک و L پایینی را «پیوند» می گویند. بین سنگ زیرین و سنگ روی آسیا شیء فلزی همچون تبری است که بدان «تَبْرَه» می گویند که در چرخش سنگ روی آسیا موثر است. اطاقک گلی کوچکی نیز در حجره هست که گندم را در آن می ریزند و از شیء ای سرسره مانند گندم سرازیر می شود که به آن «دولبره» می گویند و «چوب لک لیکی» مقدار آن را تنظیم می کند.

پیر آخوندون و گورستان پشت آسبادها

پشت آسبادها گورهایی است که بالای آن سنگهای عمودی گذاشته شده است. یکی از همراهان خوافی گوری را که بلندترین سنگ بر آن است، نشان می دهد و می گوید آنجا آرامگاه پیر آخوندون است. شکل قبرها توجهمان را جلب می کند بی هیچ تصویر و نوشته ای . کمی جلوتر گورهایی است با ساختاری متفاوت از گورهای بالا ، با سنگهای عمودی کوتاه که نقش دست بر روی آنها نقش شده است.

تهیه و تنظیم گزارش:

نفیسه ایرانی